

WAYDA M. 1996. Distribution of *Alisma gramineum* (Alismataceae) in Poland. – Fragmenta Floristica et Geobotanica 41(2): 809–813.

ZAJĄC A. & ZAJĄC M. 2001. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce. s. xii + 714. Nakładem Pracowni Chorologii Komputerowej Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.

MONIKA BESZCZYŃSKA-PADŁO, ul. 29 listopada 3a/45, 32-300 Olkusz, Polska; mbeszczyńska@gmail.com

Wpłynęło: 17.08.2017 r.; przyjęto do druku: 28.02.2018 r.

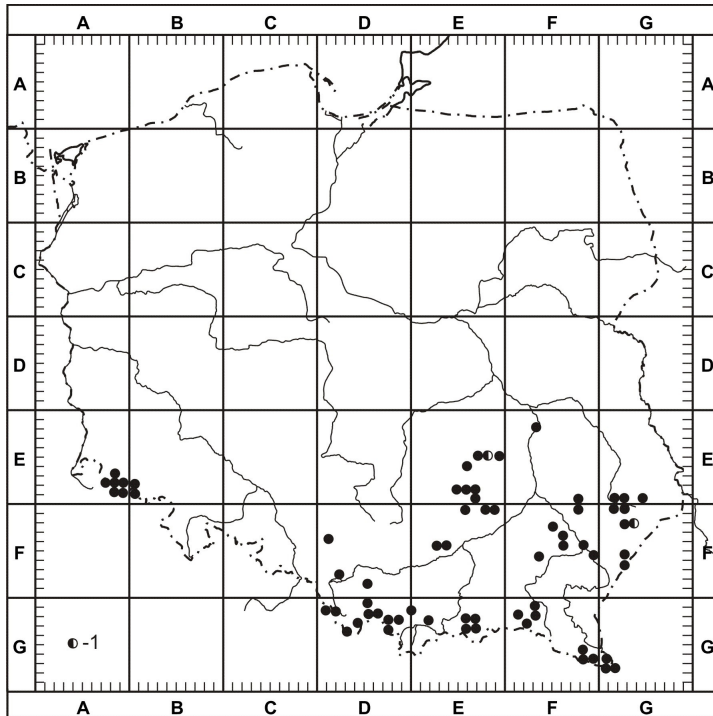
Informacje o występowaniu *Allium victorialis* (Amaryllidaceae) na dwóch nowych stanowiskach w pasie Wyżyn Polskich

Allium victorialis L. (czosnek siatkowaty) jest gatunkiem górskim, z zasięgiem w Europie obejmującym tereny od Pirenejów po Bałkany. W systemie elementów geograficznych reprezentuje element holarktyczny, podelement arktyczno-alpijski i grupę arktyczno-alpijsko-eurosyberyjską (ZAJĄC & ZAJĄC 2009). Do niedawna uważany był za gatunek rozpowszechniony w Eurazji i Ameryce Północnej (STEARNS 1980; MEUSEL & JÄGER 1992; ZAJĄC 1996; KRAHULEC i in. 2006; ZAJĄC & ZAJĄC 2009; KRAHULEC & DUCHOSLAV 2010). Najnowsze wyniki badań molekularnych ograniczają jego występowanie do Europy (HERDEN i in. 2016).

Stanowiska *Allium victorialis* w Polsce znajdują się głównie w lasach południowo-wschodniej części kraju (Ryc. 1). Izolowana grupa stanowisk znajduje się również w Sudetach. Najwyżej położone stanowiska stwierdzono w murawach w Bieszczadach i Sudetach, na wysokości od około 700 do 1350 m n.p.m. (JASIEWICZ 1965; ZEMANEK & WINNICKI 1999; ZAJĄC & ZAJĄC 2001; KWIATKOWSKI & KRAHULEC 2016). Czosnek siatkowaty znajdowano w lasach liściastych i mieszanych, drzewostanach sosnowych i jodłowych oraz na ich brzegach, na zboczach wąwozów, nad małymi ciekami wodnymi i w dolinach rzek oraz na połoninach, w zaroślach i na murawach wysokogórskich. Gatunek występuje w płatach zbiorowisk należących do czterech klas: *Quercus-Fagetea*, *Vaccinio-Piceetea*, *Betulo-Adenostyletea*, *Calluno-Ulicetea* (JASIEWICZ 1965; IZDEBSKI 1962, 1966; BRÓZ 1977, 1987; WINNICKI 1999; KORZENIAK 2009; BOSEK i in. 2012; BEUCH 2010; PIWOWARCZYK 2010).

W Europie *Allium victorialis* należy do grupy LC – taksonów najmniejszej uwagi (BLIZ i in. 2011). Na krajowej „czerwonej liście” posiada status NT – bliski zagrożenia (KAŹMIERZAKOWA i in. 2016). Został również ujęty na regionalnych listach: Sudetów – krytycznie zagrożony CR (FABISZEWSKI & KWIATKOWSKI 2002), Dolnego Śląska – krytycznie zagrożony CR (KAŹKI i in. 2003), Wyżyny Małopolskiej – narażony VU (BRÓZ & PRZEMYSKI 2010), województwa śląskiego – zagrożony EN (PARUSEL & URBISZ 2012), województwa lubelskiego – narażony VU (CWENER i in. 2016).

W roku 2016 r. odnaleziono dwa nowe stanowiska *Allium victorialis*. Pierwsze stanowisko leży w mezoregionie Płaskowyż Suchedniowski. Zostało zinwentaryzowane

Ryc. 1. Rozmieszczenie *Allium victorialis* w Polsce (za ZAJĄC i ZAJĄC 2001, zmodyfikowane): 1 – nowe stanowiska

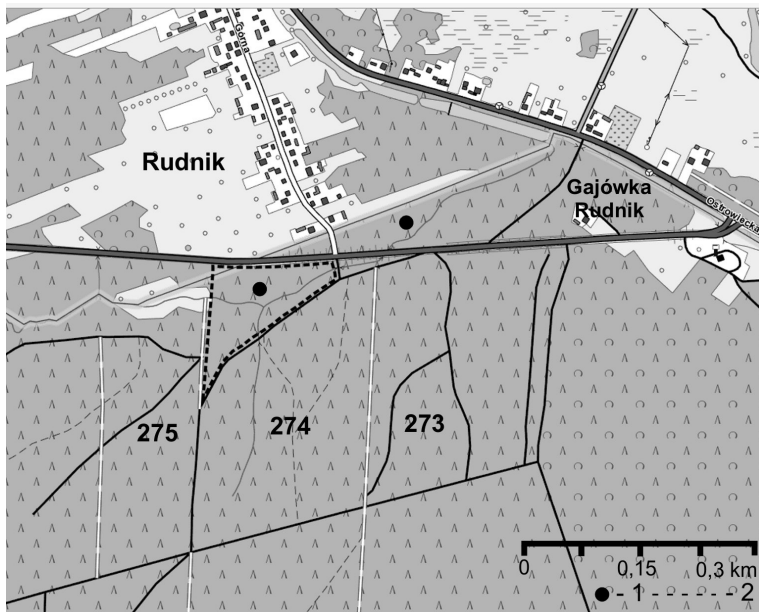
Fig. 1. Distribution of *Allium victorialis* in Poland (after ZAJĄC & ZAJĄC 2001, modified): 1 – new localities

w 2016 r. i zlokalizowane w siatce kwadratów o boku 1×1 km (ZAJĄC 1978; KONDRACKI 2002). *Allium victorialis* rośnie 0,5 km na południe od Rudnika (EE 5896), gdzie dwie subpopulacje zajmują fragmenty dna doliny potoku, należącego do zlewni rzeki Kamiennej. Występują one po dwóch stronach drogi nr 42 ze Starachowic do Stawu Kunowskiego. Pierwsza subpopulacja znajduje się na terenie oddz. 274 Leśnictwa Krynki, należącego do Nadleśnictwa Ostrowiec Świętokrzyski ($50^{\circ}59,65'N$, $21^{\circ}13,84'E$, ok. 195 m n.p.m.). Porasta ona teren o powierzchni 0,12 ha i spadku w kierunku północno-wschodnim. Subpopulacja licząca 352 pędy, zajmuje głównie obszar wzdłuż brzegów krętego potoku, na długości ponad 200 m i szerokości do kilku metrów (Ryc. 2). Występującą tu fitocenozę zakwalifikowano do zespołu łągu jesionowo-olszowego *Fraxino-Alnetum*. Jego drzewostan buduje *Alnus glutinosa* i *Fraxinus excelsior* z domieszką *Picea abies*. W warstwie krzewów dominuje *Corylus avellana* i *Padus avium*. Mniejsze znaczenie w tej warstwie ma nieliczny podrost drzew oraz *Ribes spicatum* i *Euonymus europaea*. Bogate florystycznie runo składa się z gatunków olsowych oraz licznych higrofilnych bylin leśnych.

Druga subpopulacja *Allium victorialis* leży kilkaset metrów na północny-wschód od poprzedniej, w odległości 150 m na zachód od „Gajówki Rudnik” w oddz. 273 ($50^{\circ}59,71'N$, $21^{\circ}14,05'E$, około 190 m n.p.m.). Ten sam potok wyłoblił tu w piaszczystym podłożu głębokie na 3 m koryto. Na jego prawym brzegu zgrupowała się subpopulacja czosnku siatkowatego. Liczy ona 21 pędów, rozmieszczonych na powierzchni 0,01 ha, na terenie

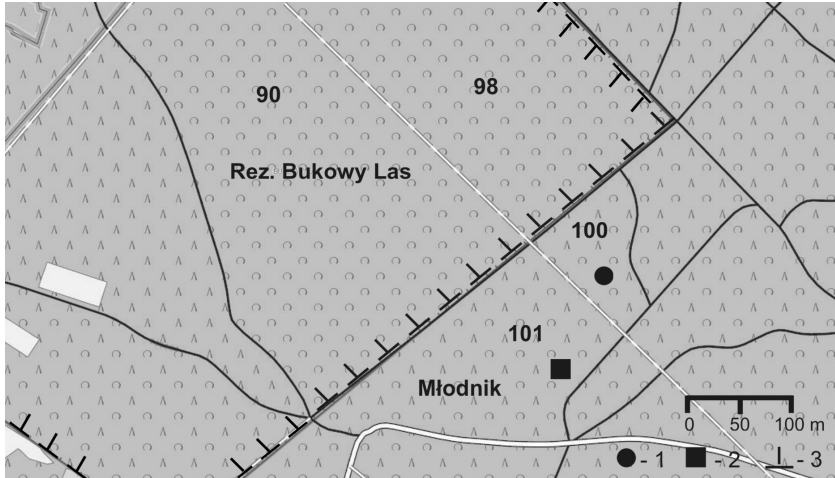
o północno-wschodnim nachyleniu. Czosnek siatkowaty rośnie tu w płatach grądu subkontynentalnego *Tilio-Carpinetum*, o dwupiętrowym drzewostanie, z dominacją *Quercus robur* w wyższym, a *Carpinus betulus* w niższym piętrze. W domieszce występują *Ulmus minor*, *Acer campestre*, *Tilia cordata* i *Pinus sylvestris*. W warstwie krzewów, oprócz *Padus avium*, spotyka się *Corylus avellana*, rzadziej *Euonymus europaea* oraz podrost drzew liściastych. Runo jest wielogatunkowe, złożone z charakterystycznych bylin grądowych. Odnalezione stanowisko znajduje się niedaleko miejsca występowania *A. victorialis* podanego przez GŁAZKA (1976), oddalonego o 1 km i zlokalizowanego w oddz. 278.

Drugie stanowisko leży w sąsiedztwie rez. „Bukowy Las” koło wsi Łozy (GF 2343, Roztocze Wschodnie), nieco ponad 100 m na SE od jego południowo-wschodniej granicy w oddz. 100 Leśnictwa Maziarnia i Nadleśnictwa Narol (50°21,42'N, 23°15,91'E, 273 m n.p.m.). Populacja czosnku siatkowatego składa się z pięciu osobników rozrzuconych na kilkuarowej (0,07 ha), płaskiej powierzchni (Ryc. 3). Zbiorowiskiem, które wytworzyło się w tym miejscu jest *Dentario glandulosae-Fagetum*, zdegenerowane poprzez pinezyzację. W drzewostanie dominuje *Pinus sylvestris* nad *Fagus sylvatica* i *Carpinus betulus*. Warstwa krzewów jest słabo rozwinięta i składa się głównie z *Frangula alnus* i podrostu *Carpinus betulus*, *Fagus sylvatica* oraz *Acer pseudoplatanus*. Runo jest ubogie, złożone z pospolitych gatunków mezo- i eutroficznych lasów liściastych. Z gatunków charakterystycznych związku *Fagion sylvaticae* występują nielicznie *Dentaria glandulosa* i *Festuca altissima*. Badane stanowisko jest oddalone o około 200 m od stanowiska, podanego przez IZDEBSKIEGO (1966).

Ryc. 2. Nowe stanowisko *Allium victorialis* w Rudniku: 1 – odnalezione subpopulacje, 2 – granica proponowanego rezerwatu przyrody „Czosnek siatkowaty w Rudniku”

Fig. 2. New locality of *Allium victorialis* in Rudnik: 1 – discovered subpopulations, 2 – borderline of proposed nature reserve (called “Czosnek siatkowaty w Rudniku”)

Ryc. 3. Stanowiska *Allium victorialis* koło rezerwatu przyrody „Bukowy Las”: 1 – nowe stanowisko, 2 – stanowisko z literatury (IZDEBSKI 1966), 3 – granica rezerwatu

Fig. 3. Localities of *Allium victorialis* near nature reserve “Bukowy Las”: 1 – new locality, 2 – locality from literature (IZDEBSKI 1966), 3 – borderline of the reserve

Zinwentaryzowane populacje *Allium victorialis* zajmują stanowiska zróżnicowane pod względem fizjograficznym. Położone są na wysokości 190–273 m n.p.m. Jedno zlokalizowane jest na terenie płaskim u podnóża stoku o ekspozycji wschodniej, drugie w dnie doliny strumienia płynącego w kierunku północno-wschodnim. Populacje zajmują powierzchnie od 0,07 do 0,13 ha, a ich liczebność wynosi od 5 do 373 pędów. Zidentyfikowane na stanowiskach zespoły roślinne: *Dentario glandulosae-Fagetum*, *Fraxino-Alnetum*, *Tilio-Carpinetum* mieszczą się w spektrum fitocenotycznym gatunku.

W związku z akcją polegającą na optymalizacji ochrony rezerwatowej w Polsce, prowadzoną pod kierownictwem Klubu Przyrodników (JERMACEK 2016), postuluje się utworzenie rezerwatu przyrody „Czosnek siatkowaty w Rudniku”. Skłania do tego obecność dwóch zagrożonych w skali kraju zespołów leśnych: *Fraxino-Alnetum* (I – o nieokreślonym zagrożeniu), *Tilio-Carpinetum* (V – narażony) oraz wysokie walory botaniczne tego terenu (RATYŃSKA i in. 2010).

Podziękowania. Autorzy pragną serdecznie podziękować dr Annie Cwener za udostępnienie danych na temat stanowisk *Allium victorialis* z Lubelszczyzny i Roztocza. Badania finansowano ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego przyznanych na działalność statutową w Katedrze Botaniki Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie.

Summary. Two new localities of *Allium victorialis* (Amaryllidaceae) in the Central Highland Belt. *Allium victorialis* L. (alpine leek) is a geophyte with a European distribution. Two localities of it are described, and plant communities with *A. victorialis* on the Suchedniów Plateau and in eastern Roztocze are identified. The first population, from Rudnik (ATPOL square EE5896), numbers 373 plants; the second, next to the area of Bukowy Las Nature Reserve (GF 2343) near Łozy, numbers 5. Threatened plant associations with shares of *A. victorialis* were identified: *Tilio-Carpinetum*, *Fraxino-Alnetum* and degenerated *Dentario glandulosae-Fagetum*. It is proposed to create a nature reserve (called “Czosnek siatkowaty w Rudniku”) in the place of a more numerous of the described populations.

LITERATURA

- BEUCH S. 2010. Czosnek siatkowaty w Bytomiu-Miechowicach. – Przyroda Górnego Śląska **59**: 13.
- BLIZ M., KELL S. P., MAXTED N. & LANSDOWN R. V. 2011. European red list of vascular plants. s. 142. Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- BOSEK J., BŁOŃSKA A. & BABCZYŃSKA-SENDEK B. 2012. Locality of *Allium victorialis* (*Liliaceae*) in the Silesian Upland. – Fragmenta Floristica et Geobotanica Polonica **19**(1): 67–71.
- BRÓZ E. & PRZEMYSKI A. 2010. The red list of vascular plants in the Wyżyna Małopolska Upland (S Poland). – W: Z. MIREK & A. NIKEL (red.), Rare, relict and endangered plants and fungi in Poland, s. 123–136. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.
- BRÓZ E. 1977. *Allium victorialis* L. na obszarze Gór Świętokrzyskich i ich pobrzeży. – Fragmenta Floristica et Geobotanica **33**(3–4): 277–283.
- BRÓZ E. 1987. Czosnek siatkowaty *Allium victorialis* – występowanie, zagrożenia oraz uwagi dotyczące jego reliktowych stanowisk w Polsce. – Chrońmy Przyrodę Ojczyzną **43**(1): 29–39.
- CWENER A., MICHALCZUK W. & KRAWCZYK R. 2016. Red list of vascular plants of the Lublin Region. – Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, Sectio C – Biologia **71**(1): 7–26.
- FABISZEWSKI J. & KWIATKOWSKI P. 2002. Threatened vascular plants of the Sudeten Mountains. – Acta Societatis Botanicorum Poloniae **71**(4): 339–350.
- GLĄZEK T. 1976. Rośliny naczyniowe zbiorowisk leśnych północno-wschodniego i wschodniego przedpola Gór Świętokrzyskich. – Monographiae Botanicae **51**: 1–108.
- HERDEN T., HANELT P. & FRIESEN N. 2016. Phylogeny of *Allium* L. subgenus *Anguinum* (G. Don. ex W. D. J. Koch) N. Friesen (*Amaryllidaceae*). – Molecular Phylogenetics and Evolution **95**: 79–93.
- IZDEBSKI K. 1962. Grądy na Roztoczu Środkowym. – Ekologia Polska, Seria A **10**(18): 523–584.
- IZDEBSKI K. 1966. Stosunki geobotaniczne w projektowanym rezerwacie leśnym Bukowy Las pod Narolem. – Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, Sectio C – Biologia **20**: 195–217.
- JASIEWICZ A. 1965. Rośliny naczyniowe Bieszczadów Zachodnich. – Monografie Botaniczne **20**: 1–336.
- JERMACZEK A. 2016. Ochrona rezerwatowa w Polsce – czy dokądś zmierza? – Przegląd Przyrodniczy **27**(4): 1–17.
- KĄŻMIERCZAKOWA R., BLOCH-ORŁOWSKA J., CELKA Z., CWENER A., DAJDOK Z., MICHALSKA-HEJDUK D., PAWLIKOWSKI P., SZCZEŚNIAK E. & ZIARNEK K. 2016. Polska czerwona lista paprotników i roślin kwiatowych. s. 44. Instytut Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk, Kraków.
- KĄCKI Z., DAJDOK Z. & SZCZEŚNIAK E. 2003. Czerwona lista roślin naczyniowych Dolnego Śląska. – W: Z. KĄCKI (red.), Zagrożone gatunki flory naczyniowej Dolnego Śląska, s. 9–65. Instytut Biologii Roślin, Uniwersytet Wrocławski, Polskie Towarzystwo Przyjaciół Przyrody „pro Natura”, Wrocław.
- KONDRACKI J. 2002. Geografia regionalna Polski. s. 340. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- KORZENIAK J. 2009. Murawy bliźniczkowe w Bieszczadzkiem Parku Narodowym – ocena stanu zachowania siedliska i zmian składu gatunkowego zbiorowisk. – Roczniki Bieszczadzkie **17**: 217–242.
- KRAHULEC F. & DUCHOSLAV M. 2010. *Allium* L. – W: J. ŠTĚPÁNKOVÁ (red.), Květena České Republiky. **8**, s. 647–677. Academia, Praha.
- KRAHULEC F., DUCHOSLAV M. & BÁRTOVÁ V. 2006. Geographical distribution of *Allium* species in the Czech Republic. I. Species of sect. *Reticulato-bulbosa*, *Butomissa* and *Anguinum* (*A. strictum*, *A. tuberosum*, *A. victorialis*). – Zprávy České Botanické Společnosti **41**: 1–16.
- KWIATKOWSKI P. & KRAHULEC F. 2016. Disjunct distribution patterns in vascular flora of the Sudetes. – Annales Botanici Fennici **53**(1–2): 91–102.

- MEUSEL H. & JÄGER E. J. (red.). 1992. Vergleichende Chorologie der Zentraleuropäischen Flora. Band 3. Text. s. ix + 333. Karten, Literatur, Register. s. ix + 422–688. Gustav Fischer Verlag, Jena – Stuttgart – New York.
- PARUSEL J. B. & URBISZ A. (red.). 2012. Czerwona lista roślin naczyniowych województwa śląskiego. – Raporty, Opinie 6(2): 105–177.
- PIWOWARCZYK R. 2010. Rośliny naczyniowe wschodniej części Przedgórze Hżeckiego (Wyżyna Małopolska). – Prace Botaniczne 43: 1–344.
- RATYŃSKA H., WOJTERSKA M., BRZEG A. & KOŁACZ M. 2010. ver. 1. 1. Multimedialna encyklopedia zbiorowisk roślinnych Polski. NFOSiGW, UKW, IETI.
- STEARNS W. T. 1980. *Allium* L. – W: T. G. TUTIN, V. H. HEYWOOD, N. A. BURGESS, D. M. MOORE, D. H. VALENTINE, S. M. WALTERS & D. A. WEBB (red.), Flora Europaea. 5. *Alismataceae* to *Orchidaceae* (*Monocotyledones*), s. 36–69. Cambridge University Press, Cambridge.
- WINNICKI T. 1999. Zbiorowiska roślinne połonin Bieszczadzkiego Parku Narodowego (Bieszczady Zachodnie, Karpaty Wschodnie). – Monografie Bieszczadzkie 4: 1–215.
- ZAJĄC A. 1978. Założenia metodyczne „Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce”. – Wiadomości Botaniczne 22(3): 145–155.
- ZAJĄC A. & ZAJĄC M. (red.). 2001. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce. s. xii + 714. Nakładem Pracowni Chorologii Komputerowej Instytut Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- ZAJĄC M. 1996. Mountain vascular plants in the Polish Lowlands. – Polish Botanical Studies 11: 1–92.
- ZAJĄC M. & ZAJĄC A. 2009. Elementy geograficzne rodzimej flory Polski. s. 94. Nakładem Pracowni Chorologii Komputerowej Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- ZEMANEK B. & WINNICKI T. 1999. Rośliny naczyniowe Bieszczadzkiego Parku Narodowego. – Monografie Bieszczadzkie 3: 1–249.

BEATA ŻURAW (autor korespondencyjny), *Katedra Botaniki, Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie, ul. Akademicka 15, 20-950, Lublin, Polska; beata.zuraw@up.lublin.pl*

MAREK PODSIEDLIK, *Katedra Botaniki, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, ul. Wojska Polskiego 71c, 60-625, Poznań, Polska; podsiedlikmarekjan@gmail.com*

Wpłynęło 08.03.2018 r.; przyjęto do druku: 10.05.2018 r.

**Nowe stanowiska *Corrigiola litoralis* (Caryophyllaceae),
Lythrum hyssopifolia (Lythraceae)
oraz *Panicum barbipulvinatum* (Poaceae) z Doliny Odry**

Dolina Odry jest miejscem występowania wielu interesujących roślin, zarówno rodzimych (rzadkich i zagrożonych; KAŻMIERCZAKOWA i in. 2014), jak również obcych (ekspansywnych i inwazyjnych; DAJOK & KAĆKI 2003). W sierpniu 2017 r., w trakcie badań nad rozmieszczeniem gatunków z rodzaju *Eragrostis* w tym rejonie, na piaszczystych brzegach rzeki Odry znaleziono nowe stanowiska dwóch rzadkich w skali kraju gatunków, tj. *Corrigiola litoralis* (JACKOWIAK i in. 2014) oraz *Lythrum hyssopifolia* (POPIELA & ŁYSKO 2014).